

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KRAKOWIE

LKR.410.10.4.2024

Mirosław Golanko
Wójt Gminy Zielonki
ul. Krakowskie Przedmieście 116
32-087 Zielonki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/063 - Rozpoznanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w przyrodzie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Zielonki, ul. Krakowskie Przedmieście 116, 32-087 Zielonki (dalej: <i>Urząd lub UG Zielonki</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Golanko, Wójt Gminy Zielonki od 7 maja 2024 r. Poprzednio, od 19 listopada 1998 r. do 6 maja 2024 r. Wójtem Gminy Zielonki był Bogusław Król. (akta kontroli str. 5)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt. 2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020–2024 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Justyna Halberda-Wilk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/51/2024 z 30 kwietnia 2024 r. 2. Aleksander Podsiadło, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/52/2024 z 30 kwietnia 2024 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gmina podejmowała co do zasady prawidłowe i rzetelne działania na rzecz rozpoznawania i zwalczania stanowisk barszczu Sosnowskiego. Ekspertyza sporządzona na potrzeby niniejszej kontroli przez Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk³ potwierdziła dobre rozpoznanie przez Gminę występowania stanowisk barszczu Sosnowskiego oraz skuteczność przeprowadzonych działań zaradczych w dwóch wytypowanych do weryfikacji miejscach występowania tej rośliny. Niemniej jednak w ramach prowadzenia tych działań, Gmina nie ustalała podmiotów władających nieruchomościami, na których stwierdzono występowanie tego gatunku inwazyjnego.

W Urzędzie zapewniono odpowiednie warunki organizacyjne dla realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych⁴. Pracownicy Gminy prowadzili regularne rozpoznanie stanowisk barszczu. Zadania dotyczące rozpoznania i zwalczania IGO uwzględniono w zakresach czynności pracowników, którzy tym się zajmowali, chociaż w kolejnych obowiązujących Regulaminach Organizacyjnych Urzędu zadań takich nie przypisano żadnej komórce organizacyjnej. Pracownicy zajmujący się rozpoznaniem IGO mieli odpowiednie wykształcenie i kwalifikacje. Gmina zlecała firmie zewnętrznej corocznie zwalczanie stanowisk barszczu Sosnowskiego, które przeprowadzano trzy razy w ciągu każdego roku metodami mechanicznymi i chemicznymi. Skuteczność tych działań była corocznie monitorowana przez Urząd i dokumentowana w formie sprawozdań i fotograficznej. W Gminie prowadzono także rzetelnie działania informacyjne i edukacyjne dotyczące rozpoznania i zwalczania IGO m.in. za pośrednictwem strony internetowej Urzędu oraz gminnej prasy.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że prowadzone przez Urząd działania w zakresie rozpoznania stanowisk IGO na terenie Gminy Zielonki ograniczono jedynie do lokalizacji stanowisk barszczu Sosnowskiego, podczas gdy na terenie Gminy występowały także inne IGO. IOP PAN w ww. ekspertyzie stwierdził występowanie na terenie Gminy również rdestowców (21 stanowisk) oraz niecierpka gruczołowatego (21 stanowisk), wskazując na potrzebę przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się tych roślin szczególnie na stanowiskach izolowanych.

Gmina pomimo dysponowania informacjami wskazującymi na występowanie na jej obszarze zwierząt IGO, nie podejmowała działań w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁵, mających zapewnić współpracę z Polskim Związkiem Łowieckim. Dodatkowo w 2022 r. nie przekazano do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie (dalej: RDOŚ) jednego z otrzymanych zgłoszeń o występowaniu barszczu Sosnowskiego, a także kolejnych zgłoszeń IGO, pomimo dysponowania informacjami z rozpoznania własnego o 160 innych lokalizacjach tej rośliny występujących na terenie Gminy. W ocenie NIK, były to działania niezgodne z art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o IGO oraz nierzetelne.

W Urzędzie nie ustalano podmiotów władających nieruchomościami, na których stwierdzono występowanie IGO, co było niezgodne z art. 16 ust. 7 ustawy o IGO. W konsekwencji nie informowano tych podmiotów o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych. Z tego powodu Urząd finansował m.in. ze środków własnych,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

³ Dalej: IOP PAN.

⁴ Dalej: IGO.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1589, ze zm., dalej: *ustawa o IGO*.

działania wobec stwierdzonych IGO na działkach będących we władaniu innych podmiotów niż Gmina. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 30,5 tys. zł.

Pozostałe stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieprzekazania do RDOŚ raportów z przeprowadzonych w latach 2021–2023 działań zaradczych. Ponadto w Gminie w okresie od 2020 r. do 30 sierpnia 2023 nie obowiązywał program ochrony środowiska, co było niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁶. Po wygaśnięciu obowiązującego do 2019 r. gminnego programu ochrony środowiska⁷, kolejny dokument sporządzono i uchwalono dopiero w 2023 r. Natomiast w POŚ obowiązującym od 31 sierpnia 2023 r., nie uwzględniono zagadnień związanych z IGO.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu faktycznego

1.1. W obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminach organizacyjnych Urzędu⁹ nie przypisano zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO żadnej komórce organizacyjnej (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). W dokumentach tych ujęto jedynie ogólne zapisy dotyczące tematyki roślin oraz zwierząt, które przypisano do właściwości Referatu Geodezji, Rolnictwa i Gospodarki Gruntami (dalej: *Referat GR*). Jednocześnie w zakresach czynności pracowników Referatu¹⁰, wśród szczegółowych obowiązków, wskazano m.in. zadania dotyczące likwidacji barszczu Sosnowskiego.

(akta kontroli str. 14-79, 106, 112)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że w kompetencjach Referatu GR ujęto m.in. wykonywanie zadań dotyczących produkcji roślinnej, zwierzęcej oraz leśnictwa, prowadzenie spraw związanych z chorobami zakaźnymi zwierząt, szkodnikami i chwastami, a także współpracę z instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa i ochrony zwierząt. Wyjaśnił również, że z uwagi na istniejący na terenie Gminy problem występowania stanowisk barszczu Sosnowskiego, pracownicy wskazanego Referatu mieli w zakresach czynności powierzone zadania związane z niszczeniem i usuwaniem ww. gatunku roślin. Wskazał także, że *do dnia kontroli na terenie Gminy nie zaobserwowano i nie zgłoszono inwazyjnych gatunków obcych zwierząt*.

(akta kontroli str. 6, 98-99, 106, 112)

Zdaniem NIK zakresy czynności pracowników Referatu GR powinny uwzględniać również zadania dotyczące rozpoznawania i zwalczania innych gatunków IGO.

1.2. Pracownicy Referatu odpowiedzialni za działania mające na celu rozpoznanie i zwalczanie IGO mieli wykształcenie wyższe na kierunku *Gospodarka przestrzenna*.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm., dalej: *ustawa POŚ*.

⁷ Dalej: *POŚ*.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Zarządzenie Nr 44/2012 Wójta Gminy Zielonki z dnia 15 marca 2012 roku w sprawie: Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Zielonki (ze zm.), Zarządzenie Nr 189/2022 Wójta Gminy Zielonki z dnia 24 sierpnia 2022 roku w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Zielonki.

¹⁰ W okresie objętym kontrolą na stanowisku tym zatrudnione były kolejno dwie osoby – pierwsza do 14 lutego 2021 r., druga od 15 lutego 2021 r.

Dodatkowo, pracownik realizujący aktualnie ww. zadania uczestniczył 28 lutego 2022 r. w szkoleniu pn. *Ustawa o gatunkach obcych – nowe zadania organów administracji publicznej*.

(akta kontroli str. 6, 98-104, 109, 115-116)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że pracownik realizujący obecnie zadania związane z rozpoznaniem i likwidacją barszczu Sosnowskiego ukończył studia wyższe na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie (dalej: *UR w Krakowie*) w obszarze kształcenia: nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne, co potwierdzało jego wiedzę w zakresie nauk przyrodniczych. Dodatkowo, pracownicy byli uczestnikami szkoleń podnoszących ich kompetencje zawodowe. Wyjaśnił również, że pracownicy Referatu GR realizują szereg innych zadań, zgodnie z właściwością Referatu i zakresami czynności, a ich wykształcenie umożliwiało właściwą ich realizację.

(akta kontroli str. 807, 810)

W latach 2020–2024 (do 15 kwietnia 2024 r.) pracownicy Urzędu podnosili kompetencje zawodowe poprzez udział w kursach i szkoleniach, których w ww. okresie czasu było łącznie 453 (w 2020 r. – 91, w 2021 r. – 118, w 2022 r. – 115, w 2023 r. – 97 i w 2024 r. – 32). W szkoleniach tych w 2020 r. udział wzięło 45 pracowników, w 2021 r. – 60, w 2022 r. – 99, w 2023 r. – 48 i w 2024 r. – 28. Gmina z tego tytułu wydatkowała łącznie 273,4 tys. zł. Spośród ww. kursów tylko jeden temat szkoleniowy dotyczył rozpoznania i zwalczania IGO i uczestniczył w nim jeden pracownik Urzędu.

(akta kontroli str. 279, 439-459)

1.3. W okresie objętym kontrolą (do 16 maja 2024 r.) w Urzędzie nie prowadzono kontroli lub audytów, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, dotyczących rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO.

(akta kontroli str. 6-8, 99, 117-123)

1.4. W latach 2020–2024 (do 13 maja 2024 r.) do UG Zielonki nie wpłynęła żadna skarga dotycząca rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO w przyrodzie.

(akta kontroli str. 6-8, 80-86, 99)

1.5. W Urzędzie nie opracowano i nie wdrożono do stosowania formalnej procedury dotyczącej wykrywania i zwalczania roślin i zwierząt IGO.

(akta kontroli str. 7, 99)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że w stosunku do likwidacji barszczu Sosnowskiego w UG Zielonki nieformalny schemat działania wypracowany poprzez wieloletnie doświadczenia obejmował każdorazową weryfikację zgłoszeń o możliwym występowaniu stanowisk ww. rośliny poprzez wizję w terenie przeprowadzaną przez pracownika Urzędu lub wykonawcę usługi likwidacji tego IGO. Dodatkowo, podczas wizji przeprowadzana była edukacja mieszkańców o sposobie rozpoznania rośliny oraz dostępnych metodach bezpiecznej i prawidłowej likwidacji przedmiotowego gatunku. Po potwierdzeniu występowania na danym obszarze ww. rośliny, podejmowane były adekwatne działania zaradcze. Jak dodał, w Gminie na bieżąco prowadzone były działania informacyjne za pomocą dostępnych źródeł komunikacji (w tym m.in. strona www, ogłoszenia na tablicach w Urzędzie i sołectwach, ulotki, artykuły w gazecie lokalnej), które dotyczyły zarówno występowania barszczu Sosnowskiego, jak również metod jego zwalczania.

(akta kontroli str. 99)

Zdaniem NIK, pomimo braku ustawowego obowiązku, opracowanie i wdrożenie przez Urząd procedury dotyczącej wykrywania i zwalczania roślin i zwierząt IGO, stanowiłoby działania pożądane. W procedurze takiej można określić dokładny sposób postępowania, w szczególności w zakresie wpływających do Urzędu

nieformalnych zgłoszeń IGO, w tym sposobu ich weryfikacji w terenie i dokumentowania przez pracowników Urzędu. Ustalenia kontroli NIK wskazują bowiem, że w Urzędzie nie sporządzano dokumentów potwierdzających weryfikację w terenie zgłaszanych przez mieszkańców stanowisk IGO, co potwierdził również Zastępca Wójta w złożonych wyjaśnieniach.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminach organizacyjnych Urzędu żadnemu z referatów lub innych komórek organizacyjnych nie przypisano wprost zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO do właściwości, co było działaniem nierzetelnym. Należy zauważyć, że zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, stanowiącymi załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.¹¹, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności m.in. poszczególnych komórek organizacyjnych powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny.

(akta kontroli str. 14-79)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że nieprzypisanie zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem roślin i zwierząt IGO do właściwości konkretnej komórce organizacyjnej Urzędu nie było jednoznaczne z brakiem ich realizacji przez Gminę. Zadania te były realizowane niezależnie od tego czy zostały wyrażone w sposób ogólny, czy ujęte w formie wprost zaczerpniętej z ustawy o gatunkach obcych. Dodał także, że przy najbliższej nowelizacji Regulaminu zadania nałożone na Gminę, wynikające ze wskazanej regulacji prawnej, zostaną doprecyzowane.

(akta kontroli str. 807, 809)

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie zapewniono odpowiednie warunki organizacyjne dla realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO. Pracownicy realizujący te zadania mieli kompetencje w tym zakresie, a w ich zakresach czynności uwzględniono zapisy dotyczące rozpoznania i zwalczania IGO. Niemniej zadań tych nie przypisano wprost żadnej komórce organizacyjnej Urzędu.

OBSZAR

2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

2.1. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie przeprowadzano rozpoznanie stanowisk IGO występujących na obszarze Gminy Zielonki jedynie w odniesieniu do barszczu Sosnowskiego. Podstawowym źródłem informacji o stanowiskach IGO było opracowanie przygotowywane corocznie na zlecenie Urzędu przez pracownika Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, który wskazywał także na zasadność i zakres zabiegów zmierzających do skutecznego zwalczania tych roślin. Ponadto pracownicy Referatu GR prowadzili rozpoznanie własne. Do UG Zielonki wpływały również zgłoszenia od osób fizycznych. Jednocześnie, w Urzędzie nie prowadzono działań w zakresie rozpoznania na obszarze Gminy stanowisk IGO innych niż barszcz Sosnowskiego.

(akta kontroli str. 6, 99, 465-466, 471-474, 548-564)

¹¹ Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84.

W 2020 r. i 2021 r. pracownik UR w Krakowie rozpoznał odpowiednio 156 i 160 tożsamy¹² lokalizacji występowania IGO na powierzchni 4,1 ha, w 2022 r. – 51. w 2023 r. – 54 i 2024 r. – 51 (w latach 2022–2024, 51 lokalizacji na powierzchni 2,9 ha było tożsamy). W ramach prowadzonego rozpoznania własnego Urzędu w 2020 r. zidentyfikowano jedną lokalizację roślin IGO, a w latach 2022–2023 po 108 tożsamy lokalizacji. Dodatkowo, w latach 2020–2024 (do 15 kwietnia 2024 r.) wpłynęło do Urzędu 27 zgłoszeń od innych podmiotów, z czego 10 (po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO) w formie określonej w art. 15 ust. 2 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 6, 99, 465-466, 471-474, 475-490, 542-544, 548-564)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że od 2022 r., tj. po wejściu przepisów ustawy o IGO, rozpoznanie przeprowadzane przez pracownika Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie ograniczało się do nieruchomości stanowiących własność Gminy oraz Skarbu Państwa i zlecane było m.in. na potrzeby ubiegania się przez Gminę o przyznanie dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (dalej: *WFOŚiGW w Krakowie*) na zadanie pn. *Likwidacja barszczu Sosnowskiego na terenie województwa małopolskiego*.

(akta kontroli str. 465-466, 471-474)

Rozpoznane lokalizacje IGO na terenie Gminy co do zasady dotyczyły barszczu Sosnowskiego, z wyjątkiem dwóch lokalizacji, gdzie pracownik UR w Krakowie zidentyfikował pojedyncze okazy niecierpka gruczołowatego i rdestowca japońskiego (ostrokończystego). Ww. rośliny IGO występowały na terenie pięciu z 19 sołectw Gminy, tj.: Bibice, Garlica Duchowna, Garlica Murowana, Wola Zachariaszowska i Zielonki, przy czym w przeważającej większości lokalizacje te znajdowały się w Bibicach (od 80% w 2020 r. do 93% w 2023 r.).

(akta kontroli str. 6, 99, 465-466, 468-469, 470, 471-474, 542-544, 548-564)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił także, że rośliny barszczu Sosnowskiego pojawiły się na terenie Gminy już w latach 80 XX wieku. Z uwagi na zagrożenie jakie stanowią one dla bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, jak również dla środowiska przyrodniczego, działania Urzędu nakierowane były na skuteczną likwidację tego gatunku IGO. Na obszarze Gminy stwierdzono do tej pory dwa gatunki innych roślin IGO (niecierpek gruczołowaty i rdestowiec japoński). Wskazane gatunki nie zagrażają życiu i zdrowiu mieszkańców, stąd Urząd nie podejmował w stosunku do nich działań inwentaryzacyjnych i zaradczych oraz nie zabezpieczał środków finansowych na ten cel. Dodatkowo Zastępca Wójta wskazał, że żadna instytucja w Polsce nie prowadzi programów mających na celu dofinansowanie zadań w zakresie likwidacji wskazanych dwóch gatunków roślin IGO. Jak dodał, zagadnieniami dotyczącymi zwierząt IGO na terenie gminy zajmują się koła łowieckie.

(akta kontroli str. 807, 811)

W ekspertyzie sporządzonej na potrzeby niniejszej kontroli przez IOP PAN, pracownicy Instytutu, w oparciu o wyniki wizji terenowych¹³, stwierdzili występowanie 60 stanowisk IGO (w tym 49 nowych):

- 18 stanowisk barszczu Sosnowskiego,
- 21 stanowisk rdestowców¹⁴,

¹² Różnica czterech lokalizacji wynikała z przeprowadzonego podziału geodezyjnego dwóch nieruchomości w wyniku którego powstało sześć działek.

¹³ Przed rozpoczęciem wizji terenowych wytypowano siedem lokalizacji, w których wizje te miały zostać przeprowadzone. Jako jedną lokalizację przyjęto arbitralnie wyznaczony obszar o powierzchni ok. 1,5 km² (wymiary ok. 1 km x 1,5 km). Dwie spośród siedmiu lokalizacji wytypowanych przez IOP PAN obejmowały swoim obszarem działki ze stanowiskami IGO zidentyfikowanymi wcześniej przez Gminę.

¹⁴ Trzy gatunki rdestowców (tj. czeski, japoński i sachaliński), charakteryzują się podobną biologią i inwazyjnością, zajmują podobne siedliska, a metodyka prowadzonych w stosunku do tych gatunków

– 21 stanowisk niecierpka gruczołowatego.

Porównując wyniki przeprowadzonych wizji terenowych z informacjami uzyskanymi z Gminy, należy zauważyć, że w wyniku rozpoznania przeprowadzonego przez pracowników IOP PAN uzyskano dane o występowaniu na terenie Gminy wielu stanowisk rdestowców oraz niecierpka gruczołowatego. Tymczasem Urząd miał wiedzę jedynie o pojedynczych stanowiskach tych roślin.

(akta kontroli str. 548-564, 824, 848)

W ekspertyzie sporządzonej przez IOP PAN wskazano, że o niekompletności informacji, którymi dysponowała Gmina, świadczy stwierdzenie w czasie przygotowywania niniejszej ekspertyzy licznych stanowisk rdestowców i niecierpka gruczołowatego – Gmina wykazała informacje zaledwie o jednym stanowisku dla każdego z tych gatunków. Szczególnie zaskakujący jest dotychczasowy „oficjalny” brak informacji o rdestowcach, ponieważ duże kępy tego gatunku występują w eksponowanych miejscach, takich jak pobocza ruchliwych dróg i sąsiedztwo budynków znajdujących się w zarządzie Gminy.

Odnosząc się do kwestii barszczu Sosnowskiego, pracownicy IOP PAN zidentyfikowali siedem nowych stanowisk tej rośliny, które nie były dotychczas znane Gminie. Jak wskazano w ekspertyzie *stan rozpoznania występowania barszczu Sosnowskiego w Gminie należy uznać za dobry – Gmina posiada informacje o stu kilkudziesięciu stanowiskach tego gatunku. Wynika to bez wątpienia z nadania mu priorytetu w czasie prowadzenia wcześniejszych działań zmierzających do wykrycia jego stanowisk.*

(akta kontroli str. 824, 826, 848)

Jednocześnie, w trakcie wizji terenowych nie wykryto żadnego innego gatunku roślin IGO ujętego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów¹⁵ (dalej: *rozporządzenie PL IGO*). Nie wykryto również obecności żadnych zwierząt IGO.

(akta kontroli str. 824)

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie przeprowadzono rozpoznanie stanowisk IGO występujących na obszarze Gminy jedynie w odniesieniu do barszczu Sosnowskiego, podczas gdy na terenie Gminy występowały także inne IGO. IOP PAN w sporządzonej ekspertyzie wskazał na występowanie na terenie Gminy również rdestowców (21 stanowisk) oraz niecierpka gruczołowatego (21 stanowisk). W ekspertyzie tej wskazano również, że: *Oczywistym jest, że jeśli JST mają, zgodnie z nadrzędnym celem ustawy o gatunkach obcych, pełnić kluczową rolę w łagodzeniu skutków obecności IGO, to jak najpełniejsze rozpoznanie lokalnego rozmieszczenia tych gatunków, ma dla realizacji tego zadania podstawowe znaczenie.*

Biorąc pod uwagę skalę zagrożenia i niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, które stwarza barszcz Sosnowskiego, nadanie przez Gminę priorytetu kwestii rozpoznania występowania tej rośliny jest całkowicie zrozumiałe. Jednakże NIK dostrzega potrzebę prowadzenia rozpoznania występowania wszystkich IGO.

(akta kontroli str. 825-826)

Analizując strukturę podmiotów władających nieruchomościami, na terenie których rozpoznano IGO, ustalono, że lokalizacji znajdujących się we władaniu:

działań zaradczych jest bardzo podobna. W związku z tym, w przeprowadzonej analizie zostały one potraktowane łącznie.

¹⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 2649.

- Gminy Zielonki było w latach 2020–2021 po 21, w 2022 r. – 52, w 2023 r. – 53 i w 2024 r. – 51,
- osób fizycznych było w 2020 r. – 148, w 2021 r. – 141, w 2022 r. – 111, w 2023 r. – 116,
- państwowej uczelni wyższej – jedna w 2023 r.

(akta kontroli str. 491, 586-590)

Dane zamieszczone w Centralnym Rejestrze Danych o IGO (dalej: *Rejestr IGO*), prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska¹⁶ (dalej: *GDOS*) wskazywały na występowanie na terenie Gminy Zielonki tylko pięciu lokalizacji barszczu Sosnowskiego (stan na 27 maja 2024 r.).

(akta kontroli str. 460, 461-464)

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy działały cztery Koła Łowieckie¹⁷. Analiza 12 rocznych planów łowieckich (po cztery plany dla lat 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025) wykazała, że w roku gospodarczym poprzedzającym ich sporządzenie, na terenie czterech obwodów łowieckich zaobserwowano następujące zwierzęta IGO, wymienione w rozporządzeniu PL IGO:

- 2022/2023 – 46 jenotów, 22 piżmaki, cztery szopy pracze,
- 2023/2024 – 40 jenotów, 19 piżmaków, jednego szopa pracza, cztery gęsiówki egipskie,
- 2024/2025 – 66 jenotów, 12 piżmaków, jednego szopa pracza, 17 gęsiówek egipskich oraz osiem nutrii.

W planach tych wskazywano również, że w drodze polowań lub działań zaradczych pozyskano następującą liczbę jenotów: w sezonie 2021/2022 – 28, 2022/2023 – osiem oraz 2023/2024 – 33. Innych zwierząt IGO, zgodnie z danymi przedstawionymi w rocznych planach łowieckich, nie pozyskano.

(akta kontroli str. 591-592, 593-595, 596-718, 722-723)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że liczba zwierząt na terenie Gminy jest trudna do oszacowania, z uwagi na fakt, że granice obwodów łowieckich nie pokrywają się z granicami administracyjnymi Gminy. Dwa Koła Łowieckie, tj. *ORLIK* i *PODWAWELSKIE*, gospodarowały na obszarze Gminy na niewielkim obszarze, a z informacji uzyskanych w trakcie kontroli NIK przez pracowników Urzędu od łowczych wynikało, że zidentyfikowane gatunki zwierząt IGO występowały poza Gminą, w pozostałej części obwodów łowieckich. Dane podawane przez Koła Łowieckie *DIANA* i *ŻUBR*, najlepiej obrazowały stan populacji zwierząt IGO występujących w Gminie Zielonki. Zastępca Wójta poinformował także, że na podstawie informacji uzyskanych w trakcie kontroli NIK od prezesów wskazanych Kół ustalono, że na terenie Gminy Zielonki występują następujące zwierzęta IGO: jenot – około 6 osobników (3 pary – południowa część Gminy), szop pracz – 1 osobnik (zaobserwowany bez stwierdzonego siedliska).

(akta kontroli str. 591-592, 593-594)

2.1.2. W latach 2020–2023 (do 30 sierpnia 2023 r.) Gmina nie sporządziła i nie uchwaliła programu ochrony środowiska (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), do czego była zobowiązana zgodnie z art. 17 ust. 1 oraz art. 18 ust. 1 ustawy POŚ.

(akta kontroli str. 8, 104, 280, 387)

¹⁶ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>.

¹⁷ Koła Łowieckie: *ŻUBR* w Kraków, *DIANA* w Krakowie, *PODWAWELSKIE* Kraków oraz od 2022 r. *ORLIK* w Krakowie.

Od 31 sierpnia 2023 r. na terenie Gminy obowiązywał *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zielonki do roku 2030*¹⁸ (dalej: *POŚ 2023–2030*). Wśród celów przyjętych w *POŚ 2023–2030* do realizacji w ramach Obszaru Zasoby przyrodnicze, były m.in. *ochrona różnorodności biologicznej, zapobieganie degradacji ekosystemów w szczególności objętych przestrzenną formą ochrony, zrównoważona gospodarka leśna, tworzenie zielonej infrastruktury*. Dokument ten w swojej treści nie uwzględniał jednak zagrożeń związanych z IGO (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 8, 104, 512, 513-541)

Gmina nie sporządziła raportu z realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Zielonki na lata 2012–2015 z perspektywą do roku 2019*¹⁹ (dalej: *POŚ 2012–2019*), do czego była zobowiązana na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy *POŚ*. (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Aktualny Program przewiduje pierwszy raport w roku 2025²⁰.

(akta kontroli str. 280, 388, 512, 540-541, 808, 813)

2.1.3. Po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO do Urzędu wpłynęło łącznie 10 zgłoszeń, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy o IGO, z czego: cztery w 2022 r. oraz sześć w 2023 r. Zgłoszenia te były zgodne z wymogami, o których mowa w art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o IGO i nie wymagały uzupełnienia. Jednocześnie Urząd przekazał w 2022 r. tylko trzy z tych zgłoszeń do Rejestru IGO. Nie przekazano natomiast informacji o 160 innych stanowiskach barszczu Sosnowskiego, o których Gmina miała wiedzę (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 7, 99-100, 282-386, 460, 461-464)

Ponadto Urząd otrzymał w tym okresie trzy ustne zgłoszenia (dwa telefoniczne oraz jedno osobiście).

(akta kontroli str. 359, 386)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że pracownik Urzędu poinformował osoby zgłaszające o wymaganej formie zgłoszenia, określonej w art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o IGO. Osoby te jednak nie decydowały się na przekazanie informacji w takiej formie, uznając informację ustną za wystarczającą. Urząd, niezależnie od powyższego, każdorazowo podejmował działania celem weryfikacji zgłoszenia i późniejszej likwidacji roślin.

(akta kontroli str. 807, 812)

Z przeprowadzanej w okresie objętym kontrolą przez UG Zielonki weryfikacji zgłoszeń (w tym trzech zgłoszeń nieformalnych z 2023 r.), dotyczących występowania inwazyjnych gatunków obcych roślin, nie sporządzano w Urzędzie dokumentów.

(akta kontroli str. 852, 853)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że w przypadku zgłoszeń zewnętrznych, Urząd przeprowadzał wstępną weryfikację IGO (na podstawie przesyłanych zdjęć). Z tych czynności nie sporządzano notatek służbowych. Każde zgłoszenie wpływające od podmiotów zewnętrznych (w tym zgłoszenia nieformalne) były niezwłocznie przekazywane do wykonawcy usługi likwidacji barszczu Sosnowskiego, za pośrednictwem wiadomości e-mail.

(akta kontroli str. 852, 853)

¹⁸ Uchwała Nr LII/66/2023 Rady Gminy Zielonki z dnia 31 sierpnia 2023 r. w sprawie uchwalenia *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Zielonki do roku 2030*.

¹⁹ Uchwała Nr XXI/64/2012 Rady Gminy Zielonki z dnia 22 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia *Aktualizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Zielonki na lata 2012–2015 z perspektywą do roku 2019 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko*.

²⁰ Według Harmonogramu wdrażania *POŚ* na lata 2023–2030.

Po weryfikacji przez Urząd wszystkich zgłoszonych lokalizacji (także ze zgłoszeń nieformalnych) przeprowadzono w tych miejscach działania zaradcze. Jednocześnie jedynie w dwóch przypadkach ustalono podmioty władające i poinformowano je o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych.

(akta kontroli str. 374-376, 380-385, 465-466, 471-474, 565-585)

Urząd 8 lipca 2022 r. przesłał do RDOŚ *Zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski*, zawierające jedynie trzy rozpoznania pięciu lokalizacji występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy. RDOŚ 16 września 2022 r. poinformował Urząd o wprowadzeniu ww. zgłoszenia do rejestru IGO. Urząd nie przysyłał do RDOŚ innych (kolejnych) zgłoszeń do Rejestru IGO²¹. Zgłoszenie to przesłano na wzorze zamieszczonym w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej GDOŚ, z jednodniowym opóźnieniem w odniesieniu do terminu, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 460, 461-464)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że wysłanie do RDOŚ *Zgłoszenia stwierdzenia obecności w środowisku IGO* za II kwartał 2022 r. z jednodniowym opóźnieniem, spowodowane było wystąpieniem problemów technicznych obsługi korespondencji elektronicznej Urzędu.

(akta kontroli str. 808, 812)

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. W Gminie po wygaśnięciu POŚ 2012–2019, przez następne trzy lata nie sporządzono i nie uchwalono kolejnego Programu. Dopiero w 2023 r. sporządzono POŚ 2023–2030, który następnie został uchwalony przez Radę Gminy Zielonki. Niesporządzenie POŚ stanowiło naruszenie art. 17 ust. 1 ustawy POŚ, zgodnie z którym wójt w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza gminny program ochrony środowiska, który następnie podlega uchwaleniu przez radę gminy.

(akta kontroli str. 8, 104, 280, 387, 512, 513-541)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że sytuacja ta spowodowana była ograniczeniami związanymi z wprowadzonymi na terenie Polski stanami zagrożenia epidemicznego/epidemii COVID-19 (m.in. zakaz zgromadzeń, przejście na pracę zdalną), jak również brakami kadrowymi i dużą liczbą zadań realizowanych przez Urząd. Dodatkowo wyjaśnił, że w 2021 r. w Urzędzie (w tym w Referacie Budownictwa i Urbanistyki, właściwym do opracowywania POŚ), przeprowadzono reorganizację (rotacja pracowników pomiędzy niektórymi referatami), co umożliwiło podjęcie prac nad opracowaniem i uchwaleniem przez Radę Gminy Zielonki POŚ 2023-2030.

(akta kontroli str. 280, 387, 466, 472-473)

NIK zwraca uwagę, że podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska, a dokument ten stanowi podstawę funkcjonowania systemu ochrony i zarządzania środowiskiem na szczeblu gminnym. Należy również zauważyć, że przepisy przejściowe²² obowiązujące w trakcie pandemii COVID-19, nie zawiesiły obowiązku sporządzenia i uchwalenia POŚ dla jednostek samorządu terytorialnego na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego/stanu pandemii.

2. W POŚ 2023–2030 (obowiązującym od 31 sierpnia 2023 r.) nie uwzględniono zagadnień związanych z IGO, co stanowiło działanie nierzetelne.

(akta kontroli str. 512, 513-541)

²¹ Stan na 27 maja 2024 r.

²² Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 340).

Zastępca Wójta wyjaśnił, że przyczyną nieuwjęcia bezpośrednio w POŚ dla Gminy Zielonki do roku 2030 zapisów dotyczących zagrożeń związanych z występowaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w środowisku przyrodniczym Gminy był brak wymogu/ brak obowiązku ujmowania tej informacji w POŚ w dokumencie zwanym: *Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* opracowanym przez Ministerstwo Środowiska. Natomiast pośrednio jest to realizowane i objęte programem.

(akta kontroli str. 280, 387-388)

NIK zwraca uwagę, że Gmina w jednym z obowiązujących dokumentów strategicznych, tj. w Strategii Rozwoju Gminy Zielonki na lata 2021 – 2030²³, wskazała na potrzebę prowadzenia działań informacyjnych, promujących rozwiązania proekologiczne, w tym polityki informacyjnej, m.in. w zakresie podnoszenia świadomości na temat szkodliwości barszczu Sosnowskiego, a także na realizowane na obszarze Gminy akcje usuwania tej rośliny. Powyższe jednoznacznie wskazuje na świadomość wagi zagadnień związanych z IGO dla środowiska gminnego. Mając na uwadze fakt, że POŚ stanowi podstawowy dokument w zakresie funkcjonowania systemu ochrony i zarządzania środowiskiem na szczeblu gminnym, zagadnienia związane z IGO powinny również zostać ujęte w POŚ, niezależnie od zakresu *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*.

3. Urząd w okresie objętym kontrolą nie sporządził raportu za lata 2018–2019 z POŚ 2012–2019. Stanowiło to naruszenie art. 18 ust. 2 ustawy POŚ, zgodnie z którym wójt co dwa lata sporządza i przedstawia radzie gminy raport z wykonania programów ochrony środowiska.

Zastępca Wójta wyjaśnił, że z uwagi na dynamiczny rozwój Gminy w ostatnich latach, związany z tym wzrost liczby realizowanych zadań spowodował, że obowiązek sporządzania przedmiotowego raportu umknął uwadze Urzędu. Jak dodał, nie miało to wpływu na sam proces weryfikacji i wdrażania założeń POŚ 2012–2019.

(akta kontroli str. 280, 388, 808, 813)

4. Urząd 8 lipca 2022 r. przesłał do RDOŚ *Zgłoszenie stwierdzenia obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski*, obejmujące trzy lokalizacje barszczu Sosnowskiego, tj. wskazane w trzech z czterech otrzymanych zgłoszeniach od osób fizycznych. Jednocześnie w 2022 r. Urząd miał wiedzę o 160 innych lokalizacjach tej rośliny występujących na terenie Gminy (w tym 159 lokalizacji z rozpoznania własnego oraz jedną z otrzymanego zgłoszenia). Pomimo tej wiedzy oraz prowadzonego corocznie rozpoznania, Urząd nie przekazał innych (kolejnych) zgłoszeń IGO. Powyższe stanowiło działanie nierzetelne i niezgodne z art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 6, 99, 460, 461-464, 548-564)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że przekazanie do RDOŚ tylko trzech z czterech zgłoszeń otrzymanych od osób fizycznych było wynikiem niedopatrzenia Urzędu. Wskazał także, że pracownik odpowiedzialny merytorycznie skupił się na bieżącej realizacji zadania, przez co jego uwadze umknął obowiązek zgłaszania stwierdzonych stanowisk IGO do RDOŚ. Dodał również, że treść art. 15 ustawy o IGO nie wskazuje na obowiązek przekazywania do RDOŚ informacji o IGO, pochodzących z rozpoznania własnego Urzędu. W ocenie Zastępcy Wójta, zwalczanie barszczu Sosnowskiego z terenów komunalnych jest zadaniem własnym Gminy.

(akta kontroli str. 465, 471, 807, 811-812)

²³ Uchwała Nr XXX/60/2021 Rady Gminy Zielonki z dnia 30 września 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Zielonki na lata 2021–2030.

NIK wskazuje, że art. 15 ust. 1 ustawy o IGO, nakłada na każdego stwierdzającego obecność IGO w środowisku, obowiązek niezwłocznego zgłaszania tego faktu wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta, właściwemu ze względu na miejsce stwierdzenia obecności tego IGO. Informacje w Urzędzie, dotyczące występowania roślin IGO na terenie Gminy, zawierały dane wymagane art. 15 ust. 2 ustawy o IGO. Zatem rozpoznane przez Urząd lokalizacje IGO powinny być przekazane do właściwych organów wskazanych w art. 16 ust. 1 ustawy o IGO.

2.2. Realizacja zadań związanych ze zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu
faktycznego

2.2.1. W latach 2020–2023 każdorazowo po uzyskaniu informacji lub stwierdzeniu przez pracowników Urzędu stanowisk barszczu Sosnowskiego na obszarze Gminy, przeprowadzano działania zaradcze, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o IGO (w 2024 r. zabiegi likwidacji barszczu Sosnowskiego zaplanowano po 15 kwietnia). Działania te przeprowadzane były corocznie przez wybierany przez Gminę podmiot zewnętrzny.

Wykonawca usługi likwidacji barszczu Sosnowskiego stosował zabiegi trzykrotnego mechanicznego i chemicznego zwalczania barszczu Sosnowskiego, a usunięte rośliny pozostawiał w miejscu ich usunięcia. Warunki prowadzenia działań zaradczych oraz zastosowane środki (fizyczne i chemiczne) były zgodne ze wskazaniami § 4 i 5 rozporządzenia PL IGO. Skuteczność prowadzonych działań zaradczych wobec IGO w każdej z lokalizacji potwierdzana była co do zasady w trakcie wizji terenowych (trzy razy w roku).

(akta kontroli str. 7-8, 100, 544, 565-585)

W przypadku czterech lokalizacji na terenie Gminy, na których stwierdzono występowanie IGO w 2023 r., Urząd skierował do podmiotów władających ww. nieruchomościami korespondencję w tej sprawie z wnioskiem o podjęcie działań zaradczych (stwierdzonymi gatunkami roślin IGO były: barszcz Sosnowskiego na nieruchomości zarządzanej przez państwową uczelnię wyższą oraz niecierpek gruczołowaty i rdestowiec japoński na nieruchomościach będących we władaniu osób fizycznych). Do Urzędu nie wpłynęły informacje o przeprowadzonych działaniach zaradczych od tych podmiotów, jednak fakt ich realizacji został zweryfikowany przez Gminę.

(akta kontroli str. 374-376, 380-385, 853-854)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że Urząd nie występował o uzupełnienie informacji w tym zakresie, ale każdorazowo potwierdzał realizację tych działań (pracownicy Urzędu prowadzili wizje lokalne lub uzyskiwali informacje telefonicznie). Podkreślił również, że Urząd na przyszłość będzie podejmował działania dążące do uzyskiwania od podmiotów władających informacją zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o IGO, celem ich dalszego, kompletnego przekazywania do RDOŚ w ramach raportów o zrealizowanych działaniach zaradczych.

(akta kontroli str. 466, 472, 808, 812, 853-854)

NIK zwraca uwagę, że informacje o m.in. sposobie, terminie oraz poniesionych kosztach przeprowadzonych działań zaradczych, są niezbędne do rzetelnego sporządzenia raportu o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie gminy. W związku z powyższym, niezbędne jest uzyskiwanie tych informacji od podmiotów władających.

Działania zaradcze prowadzone były bez lub przed wprowadzeniem do rejestru IGO informacji o stwierdzeniu obecności w środowisku danego gatunku obcego.

(akta kontroli str. 7-8, 100, 544, 565-585)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że na podstawie art. 6 ust. 5 pkt 2 ustawy o IGO, po otrzymaniu zgłoszenia o stwierdzeniu obecności IGO w środowisku, RDOŚ ma trzy miesiące na wprowadzenie go do Rejestru IGO oraz powiadomienie właściwego wójta o tym fakcie. Mając na uwadze tak długi czas oczekiwania na uzyskanie informacji zwrotnej od RDOŚ, Urząd zlecał natychmiastowo działania zaradcze wobec barszczu Sosnowskiego. Wyjaśnił także, że skuteczne powstrzymanie ekspansji roślin barszczu Sosnowskiego oraz konieczność ochrony zdrowia i życia ludzkiego wymaga podejmowania natychmiastowych działań zaradczych wobec wskazanego gatunku roślin. Jak dodał, pozostawienie przez nawet krótki czas dojrzałych roślin barszczu Sosnowskiego spowoduje wysianie się do ekosystemu dziesiątek tysięcy nasion oraz zniweczenie wieloletnich prac i nakładów finansowych przeznaczonych na ten cel.

(akta kontroli str. 859, 862)

2.2.2. W Urzędzie nie wydawano decyzji zwalniających z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych, o których mowa w art. 21 ust. 6 ustawy o IGO. Wynikało to z nieustalania przez Urząd (poza trzema ww. przypadkami), podmiotów władających odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), a w konsekwencji braku możliwości dalszego prowadzenia postępowania na zasadach określonych w art. 16 ust. 7 ustawy o IGO. Z uwagi na powyższe w okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynął ani jeden wniosek o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych. Przeprowadzenie w latach 2022–2023, tj. po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO, działań zaradczych przez Gminę na gruntach niebędących w jej władaniu, skutkowało to poniesieniem przez Gminę wydatków w wysokości 30,5 tys. zł²⁴.

(akta kontroli str. 281, 388)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą realizacja działań zaradczych wobec IGO zlecana była przez Urząd podmiotowi zewnętrznemu. Wyboru tych podmiotów dokonywano w oparciu o kolejno obowiązujące dwa regulaminy dotyczące udzielania zamówień publicznych poniżej progów wskazanych w ustawie – Prawo zamówień publicznych²⁵.

(akta kontroli str. 8, 87-97, 100-103, 214)

Szczegółowym badaniem objęto dwa wybrane zamówienia na *wykonanie usługi zwalczania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Zielonki*, przeprowadzone w roku 2020 i 2023²⁶.

Postępowania te przeprowadzono zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami wewnętrznymi Urzędu z zastosowaniem zasad konkurencyjności. Wybrane oferty dotyczyły wykonawcy, który zaproponował najniższą cenę za wykonanie zleconych usług. W zawartych z wykonawcą umowach określono m.in. sposób i termin wykonania działań zaradczych, sposób postępowania z usuniętymi roślinami IGO oraz określono tryb weryfikacji prawidłowości wykonanych prac.

²⁴ Wyliczenie szacunkowe NIK sporządzone na podstawie danych Urzędu dot. wydatków ze środków własnych Gminy na działania zaradcze wobec barszczu Sosnowskiego w ramach tzw. działań interwencyjnych prowadzonych na nieruchomościach prywatnych. Całkowita wartość wydatków na te działania wyniosła łącznie 30,5 tys. zł, (w 2022 r. – 18,5 tys. zł, w 2023 r. – 12 tys. zł). Jednocześnie na potrzeby dokonania tych wyliczeń przyjęto, że nie miałyby miejsca, określone w art. 21 ustawy o IGO, przypadki zwolnień podmiotów władających z obowiązku przeprowadzenia tych działań albo ich przeprowadzenia przez Gminę na koszt tych podmiotów.

²⁵ Próg ten wynosił: do 31 grudnia 2020 r. – 30 tys. euro (art. 4 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.), od 1 stycznia 2021 r. – 130 tys. zł (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych, Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm.).

²⁶ Doboru próby do kontroli dokonano w sposób celowy, wybierając dwa zamówienia o najwyższej wartości.

Wyłoniony wykonawca miał niezbędną wiedzę i doświadczenie w rozpoznaniu i zwalczaniu roślin IGO oraz uprawnienia do przeprowadzania oprysków chemicznych, niezbędne do należytego wykonania umowy. W umowach nie określono natomiast działań niezbędnych do zrealizowania w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów, które zostały zdegradowane, uszkodzone lub zniszczone przez IGO, ponieważ w miejscach tych następowała naturalna sukcesja roślinna.

(akta kontroli str. 87-97, 280, 388, 390-438, 719, 721, 724-733, 816-817)

2.2.4. Urząd nie złożył do RDOŚ trzech raportów (za lata 2021–2023) o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie Gminy, o których mowa w art. 21 ust. 14 ustawy o IGO (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 209, 214)

2.2.5. W Urzędzie na bieżąco monitorowano skuteczność przeprowadzanych działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego. Pracownicy Referatu GR z udziałem wykonawcy usługi likwidacji barszczu Sosnowskiego po zakończeniu każdego z trzech etapów tych działań przeprowadzali wizję w terenie. Szczegóły dotyczące wielkości obszaru objętego działaniami, sposobu, terminu oraz efektów ich realizacji spisywano w protokołach odbioru robót. Podczas prowadzonych wizji wykonywano dokumentację fotograficzną, dołączaną następnie do protokołów. Wynikiem przeprowadzonych działań monitorujących było każdorazowe potwierdzenie skuteczności i poprawności działań zaradczych zrealizowanych przez wykonawcę. Jednocześnie, w trakcie odbiorów wskazywano na konieczność obserwacji w kolejnych latach obszaru objętego działaniami zaradczymi oraz dalsze zwalczanie pojawiających się egzemplarzy roślin.

(akta kontroli str. 7-8, 100, 280, 388, 397-402, 415-427, 544, 565-585)

Podczas przeprowadzonej wizji terenowej pracownicy IOP PAN stwierdzili, że działania zaradcze, przeprowadzone przez Gminę na dwóch wytypowanych do weryfikacji działkach²⁷, były skuteczne.

(akta kontroli str. 833)

2.2.6. W okresie objętym kontrolą w lokalizacjach, w których prowadzono działania zaradcze następowała naturalna sukcesja rodzimych gatunków roślin występujących obok usuwanych stanowisk barszczu Sosnowskiego. Jak wyjaśnił Wójt Gminy, była to skuteczna metoda przywracania naturalnego stanu ekosystemów.

(akta kontroli str. 466, 472)

2.2.7. Urząd prowadził liczne działania informacyjne i edukacyjne, dotyczące rozpoznania i metod zwalczania barszczu Sosnowskiego, jak również potencjalnych zagrożeń dla zdrowia człowieka oraz negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, jakie może powodować ww. gatunek inwazyjny. Do działań tych należało m.in. przekazywanie informacji mieszkańcom podczas zebrań sołeckich, zamieszczanie informacji na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu oraz na stronie internetowej Gminy, a także w czasopiśmie gminnym, które dostarczane było do każdego budynku mieszkalnego na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 209, 212-214, 231-278)

Urząd nie realizował działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących innych gatunków roślin i zwierząt IGO. Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że priorytetem dla Gminy było prowadzenie tych działań w odniesieniu do barszczu Sosnowskiego, z uwagi na skalę jego występowania na terenie Gminy, jak również zagrożenia jakie może powodować dla zdrowia i życia ludzi oraz rodzimej flory. Dodał także,

²⁷ Bibice dz. nr: 334/24 i 236/2.

że w związku z pojawieniem się zgłoszeń dotyczących występowania na terenie Gminy innych roślin IGO (niecierpek gruczołowaty oraz rdestowiec japoński), Urząd będzie informował na gminnym portalu internetowym o ich szkodliwości i potrzebie zwalczania również innych roślin IGO.

(akta kontroli str. 808, 814)

2.2.8. Urząd w latach 2020–2024 przy przeprowadzaniu działań zaradczych wobec IGO współpracował z pracownikiem UR w Krakowie, który corocznie sporządzał opinię na temat zasadności wykonywania zabiegów likwidacji barszczu Sosnowskiego, stanowiącą jednocześnie inwentaryzację stanowisk ww. rośliny inwazyjnej na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 216-230)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że działania te przyczyniły się do skuteczniejszego prowadzenia działań zaradczych oraz ograniczania rozprzestrzeniania się tego IGO w środowisku przyrodniczym.

(akta kontroli str. 208, 212)

W latach 2022–2024 (do 13 sierpnia 2024 r.) Gmina przy prowadzeniu działań zaradczych nie współpracowała z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe oraz podmiotami sprawującymi nadzór nad obszarami chronionymi²⁸.

(akta kontroli str. 208, 212, 808, 814, 859, 862-863)

Zastępca Wójta Gminy wyjaśnił, że przy przeprowadzaniu działań zaradczych nie podejmowano współpracy z dyrekcją Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe z uwagi na fakt, że na obszarze Gminy Zielonki występuje niewielka powierzchnia terenu zarządzana przez ten podmiot. Do Urzędu nie wpłynęło także żadne zgłoszenie dotyczące roślin IGO z obszaru zarządzanego przez Lasy Państwowe, natomiast likwidacją zwierząt IGO zajmują się koła łowieckie. Dodatkowo, Wójt wyjaśnił również, że na obszarze Gminy objętym Dłubniańskim Parkiem Krajobrazowym oraz otuliną Ojcowskiego Parku Narodowego nie zinwentaryzowano stanowisk IGO roślin, dlatego również nie nawiązywano współpracy z podmiotami sprawującymi nadzór nad ww. obszarami chronionymi. Zdaniem Wójta z treści art. 22 ustawy o IGO nie wynika wprost, która jednostka lub instytucja jest zobligowana do zainicjowania takiej współpracy.

(akta kontroli str. 208, 212, 808, 814, 859, 862-863)

W okresie objętym kontrolą Urząd nie prowadził korespondencji ani nie nawiązywał współpracy z Polskim Związkiem Łowieckim, w tym z kołami łowieckimi funkcjonującymi na obszarze Gminy w celu ustalenia lokalizacji stanowisk zwierząt IGO na obszarze Gminy oraz określenia ewentualnych działań zaradczych. (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 208, 212, 859, 862)

2.2.9. W sprawie utrudnień związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO Zastępca Wójta poinformował, że były one spowodowane formalnymi aspektami ustawy o IGO, która nałożyła na społeczeństwo i Urząd szereg obowiązków, w tym sformalizowała procedurę zgłaszania IGO. W ocenie Zastępcy Wójta Gminy zapisy te mogą stanowić przeszkodę w prowadzeniu skutecznych działań zmierzających do likwidacji IGO. Zdaniem Zastępcy Wójta przeniesienie odpowiedzialności oraz kosztów na podmiot władający za wykonanie działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego, może przynieść odwrotny skutek od zamierzonego celu i mieszkańcy przestaną przysyłać zgłoszenia do Urzędu. Procedowanie postępowań administracyjnych zgodnie z art. 16 ustawy o IGO wobec barszczu Sosnowskiego, której końcowym efektem ma

²⁸ Obszary chronione, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5 i 7-9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336).

być skuteczna likwidacja tej rośliny jest procesem czasochłonnym. Rośliny barszczu Sosnowskiego są gatunkiem inwazyjnym, mającym liczne drogi rozprzestrzeniania się ich nasion, są trudne do zwalczania i wymagają podejmowania natychmiastowych działań zaradczych. Zastępca Wójta dodał także, że rośliny IGO to w głównej mierze problem obszarów wiejskich, dużych przestrzeni zielonych, często terenów odłogowanych, nieużytkowanych, których właścicielami są osoby starsze, które nie obsługują komputerów, smartfonów, nie potrafią precyzyjnie zlokalizować rośliny, zrobić zdjęcia i przekazać ich do Urzędu. Właściciele gruntów jak też samorządy nie powinny ponosić kosztów likwidacji IGO. Jednocześnie, Zastępca Wójta podkreślił, że Urząd prowadził działania edukacyjne na temat zagrożeń powodowanych przez ww. roślinę, a ich efektem były zgłaszane przez mieszkańców lokalizacje występowania barszczu Sosnowskiego oraz natychmiastowe przeprowadzanie działań zaradczych przez doświadczonego wykonawcę, współpracującego z UG Zielonki.

(akta kontroli str. 281, 388-389, 808, 814-815)

Odnosząc się do wskazanych powyżej przez Urząd potencjalnych, negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego Gminy Zielonki stosowania wobec barszczu Sosnowskiego wybranych przepisów ustawy o IGO, Zastępca Wójta poinformował, że po jej wejściu w życie Urząd nie kierował wniosków w sprawie konieczności zmiany przepisów tej ustawy.

(akta kontroli str. 466, 473)

2.2.10. Gmina corocznie pozyskiwała dofinansowanie z WFOŚiGW w Krakowie na realizację zadania pn. *Likwidacja barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Zielonki*. Całkowita wartość tego zadania w latach 2020–2024 wyniosła 170,5 tys. zł (w tym 113,2 tys. zł stanowiła wartość dofinansowania oraz 57,2 tys. zł stanowił wkład własny Gminy).

Dodatkowo, na potrzeby uzyskania przedmiotowych dotacji, Gmina zlecała wykonanie inwentaryzacji występowania stanowisk barszczu Sosnowskiego pracownikowi UR w Krakowie. Całkowita wartość wydatków w latach 2020–2024 na realizację wskazanych opracowań wyniosła 2,5 tys. zł.

Ponadto Urząd z własnych środków finansował działania zaradcze wobec barszczu Sosnowskiego na nieruchomościach prywatnych w ramach tzw. działań interwencyjnych (wg Gminy w trybie art. 19 ustawy o IGO). Całkowita wartość wydatków w przedmiotowym zakresie wyniosła łącznie 30,5 tys. zł, (w 2022 r. – 18,5 tys. zł, w 2023 r. – 12 tys. zł).

Całkowity koszt działań związanych z rozpoznaniem oraz prowadzeniem działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego (lata 2020–2023 wg wykonania, 2024 r. wg planu finansowego) wyniósł 203,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 208, 214-230, 719, 722, 734-743, 744-806)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie co do zasady nie ustalano podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych (poza trzema przypadkami); w konsekwencji Wójt nie informował ich o konieczności przeprowadzenia ww. działań wobec IGO. Wskutek tego do Urzędu nie wpłynął ani jeden wniosek o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych. Działania corocznie prowadzone i finansowane były przez Urząd m.in. ze środków własnych, również na terenie nieruchomości, którymi Gmina nie władała (w 2022 r. – 111 lokalizacji, w 2023 r. – 114). Powyższe stanowiło naruszenie postanowień art. 16 ust. 7 ustawy o IGO, zgodnie z którym wójt ustala podmiot władający odpowiedzialny za przeprowadzenie działań zaradczych i informuje ten podmiot o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski,

rozprzestrzenionego na szeroką skalę, oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych wobec tego IGO zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy. Przeprowadzenie w latach 2022–2023, tj. po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO, działań zaradczych przez Gminę na gruntach niebędących w jej władaniu, stwarzało ryzyko nieuzasadnionego obciążenia budżetu jednostki w maksymalnej wysokości 30,5 tys. zł²⁹.

(akta kontroli str. 7-8, 100, 281, 388-389, 544, 565-585)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że działania zaradcze wobec barszczu Sosnowskiego, również na nieruchomościach prywatnych, były realizowane przez Urząd od 2022 r. na podstawie art. 19 ust. 3 pkt 2 oraz art. 19 ust. 4 ustawy o IGO. Zidentyfikowane miejsca występowania IGO, uznano za zagrożenie dla zdrowia mieszkańców oraz dla rodzimych gatunków roślin. Jak dodał, przeniesienie odpowiedzialności oraz kosztów na podmiot władający za wykonanie działań zaradczych wobec barszczu Sosnowskiego, mogło przynieść odwrotny skutek od zamierzonego celu i mieszkańcy przestaną przysyłać zgłoszenia do Urzędu. Jednocześnie wyjaśnił, że w latach 2020–2021 środki z dotacji WFOŚiGW w Krakowie mogły być wydatkowane na zwalczanie barszczu Sosnowskiego na gruntach stanowiących własność Gminy, Skarbu Państwa oraz innych podmiotów władających gruntami, po uzyskaniu pisemnej zgody od właścicieli/władających gruntami na wejście w teren ich nieruchomości i prowadzenie działań niezbędnych do likwidacji wskazanego gatunku rośliny IGO. Po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO, od 2022 r. zmianie uległy warunki udzielania dotacji przez WFOŚiGW w Krakowie. Dodatkowym wymogiem było złożenie Oświadczenia o przeprowadzeniu działań zaradczych, w którym jedna z opcji umożliwiała przeprowadzanie działań zaradczych za podmiot władający, po wcześniejszym wydaniu decyzji o zwolnieniu tego podmiotu z ich przeprowadzenia. Zestawiając złożenie takiego oświadczenia przez Gminę Zielonki z ilością gruntów prywatnych z terenu gminy Zielonki, na których zinwentaryzowany został barszcz Sosnowskiego, spowodowałoby znaczne zbiurokratyzowanie procedur oraz spore, niepotrzebne wydłużenie czasu na przystąpienie do realizacji działań zaradczych. W związku z powyższym, Gmina od 2022 r. zlecała wykonanie inwentaryzacji występowania stanowisk barszczu Sosnowskiego oraz składała wnioski o dotacje z WFOŚiGW w Krakowie z uwzględnieniem wyłącznie terenów stanowiących własność Gminy i Skarbu Państwa.

Dodatkowo, wyjaśniając powody nieubiegania się przez Urząd o dofinansowanie w ramach dotacji z WFOŚiGW w Krakowie wydatków na realizację działań zaradczych wymagających natychmiastowego przeprowadzenia w odniesieniu do barszczu Sosnowskiego na gruntach prywatnych (jedna z opcji ww. Oświadczenia) Zastępca Wójta poinformował, że ubieganie się o środki zewnętrzne jest działaniem fakultatywnym a nie obligatoryjnym dla Gminy. W przypadku kolejnych naborów, Urząd rozważy wybranie też innych opcji w oświadczeniu.

(akta kontroli str. 281, 388-389, 542-547, 808, 813)

NIK zwraca uwagę, że przepisy art. 19 ust. 3 pkt 2 oraz art. 19 ust. 4 ustawy o IGO należy traktować jako ewentualne doraźne działania Gminy, wymagające natychmiastowego podjęcia, a nie stałą praktykę w stosunku do zwalczanych stanowisk IGO. Wskazane przepisy ustawy o IGO nie wskazują na możliwe coroczne prowadzenie i finansowanie przez Gminę działań zaradczych na terenach nie

²⁹ Wyliczenie szacunkowe NIK sporządzone wg zasad opisanych w przypisie nr 24. NIK ustaliła, że łączna wysokość środków wydatkowanych w latach 2022–2023 ze środków własnych Gminy na działania zaradcze prowadzone na nieruchomościach będących we władaniu innych podmiotów wyniosła 30,5 tys. zł. Jednocześnie przyjęto, że nie miałyby miejsca, określone w art. 21 ustawy o IGO, przypadki zwolnień podmiotów władających z obowiązku przeprowadzenia tych działań albo ich przeprowadzenia przez Gminę na koszt tych podmiotów.

będących w jej władaniu (np. grunty prywatne). NIK nie neguje zasadności podejmowanych przez Gminę działań zaradczych biorąc pod uwagę bezpieczeństwo mieszkańców, jednak poinformowanie podmiotów władających o konieczności przeprowadzenia tych działań mogło skutkować mniejszymi wydatkami po stronie Gminy.

2. Raporty o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie Gminy za lata 2021–2023 nie zostały złożone RDOŚ, co stanowiło naruszenie art. 21 ust. 14 oraz art. 54 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 209, 214)

Zastępca Wójta wyjaśnił, że powodem nieskładania raportów było przeoczenie realizacji tego obowiązku przez pracownika merytorycznego. Jak dodał, RDOŚ nie przekazywał do Urzędu ponagieł/monitów w sprawie uzupełnienia brakujących raportów.

(akta kontroli str. 466, 472)

3. W latach 2022–2024 (do 21 maja) Gmina nie współpracowała z Polskim Związkiem Łowieckim, do czego była zobowiązana na mocy art. 22 ust. 1 ustawy o IGO, oraz nie podejmowała działań w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o IGO. Stosownie do postanowień ust. 2 ww. artykułu współpraca taka mogłaby dotyczyć m.in. wymiany informacji związanych z obecnością IGO w środowisku, lub przeprowadzania działań zaradczych.

(akta kontroli str. 208, 212, 859, 862)

Wójt Gminy wyjaśnił, że Urząd nie współpracował z Polskim Związkiem Łowieckim, ponieważ bezpośrednio działania zaradcze wobec IGO zwierząt na terenie Gminy przeprowadzają koła łowieckie. Dodatkowo Zastępca Wójta wskazał, że nie prowadzono korespondencji z kołami łowieckimi w celu ustalenia dokładnych stanowisk występowania zwierząt IGO w granicach administracyjnych gminy. Uznano, że łowczy z kół łowieckich działających na terenie Gminy sami podejmują odpowiednie działania w celu redukcji lub całkowitego wyeliminowania ze środowiska zwierząt IGO, poprzez ich sukcesywne odławianie.

(akta kontroli str. 591, 594, 859, 862)

Zdaniem NIK, nawiązanie współpracy i określenie jej zasad w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim przyczyniłoby się do wymiany informacji o stwierdzanych na obszarze obwodów łowieckich zwierzętach IGO, mogących występować na obszarze Gminy, sprawnego wdrażania ewentualnych działań zaradczych, a także prowadzonych działań edukacyjnych i informacyjnych.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd efektywnie realizował działania dotyczące rozpoznania i zwalczania barszczu Sosnowskiego, co potwierdziła ekspertyza zewnętrzna sporządzona na zlecenie NIK. W opracowaniu tym wykazano że większość stanowisk tej rośliny stwierdzonych w trakcie prowadzenia przez IOP PAN wizji terenowych zlokalizowana była na działkach zidentyfikowanych przez Gminę w latach ubiegłych, a przeprowadzone działania zaradcze były skuteczne. Jednocześnie ustalenia kontroli, w tym ww. ekspertyza, wyraźnie wskazują na potrzebę poszerzenia prowadzonego przez Gminę rozpoznania w zakresie innych gatunków IGO. Wprawdzie pozostałe IGO nie stanowią aż tak dużego zagrożenia, jednak dla zapewnienia efektywności i skuteczności prowadzonych działań niezbędne jest prowadzenie działań w całym zakresie IGO stwierdzonych na terenie Gminy.

Urząd prawidłowo i rzetelnie prowadził działania informacyjno-edukacyjne, wykorzystując do tego celu zarówno media cyfrowe (strona internetowa Urzędu), jak i prasę gminną.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. braku współpracy z Polskim Związkiem Łowieckim, do której Gmina była zobowiązana na mocy art. 22 ust. 1 ustawy o IGO, oraz nieustalania przez Gminę podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych. Realizacja tych działań na gruntach nie będących we władaniu Gminy skutkowałą ryzykiem nieuzasadnionego obciążenia jej budżetu kosztami w wysokości maksymalnie do 30,5 tys. zł. Urząd w 2022 r. nie przekazał do RDOŚ jednego z otrzymanych zgłoszeń o występowaniu barszczu Sosnowskiego, a także kolejnych zgłoszeń IGO, pomimo dysponowania informacjami (rozpoznanie własne) o 160 innych lokalizacjach tej rośliny występujących na terenie Gminy. Ponadto do sierpnia 2023 r., tj. przez 3,5 roku od wygaśnięcia poprzedniego obowiązującego POŚ, w Gminie nie sporządzono i nie uchwalono kolejnego takiego dokumentu. Natomiast w POŚ 2023–2030, obowiązującym od 31 sierpnia 2023 r., nie uwzględniono zagadnień związanych z IGO.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Przypisanie w Regulaminie Organizacyjnym konkretnej komórki organizacyjnej Urzędu odpowiedzialnej za realizację zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO.
2. Ujęcie w POŚ zagadnień dotyczących problematyki IGO na obszarze Gminy.
3. Zgłaszanie do RDOŚ wszystkich lokalizacji i gatunków IGO stwierdzonych na obszarze Gminy, o których wiedzę ma Urząd, w tym z przeprowadzonego rozpoznania własnego.
4. Ustalanie podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych i informowanie ich o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO, oraz o konieczności przeprowadzenia takich działań.
5. Złożenie do RDOŚ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych za lata 2021–2023.
6. Nawiązanie współpracy z Polskim Związkiem Łowieckim przy rozpoznaniu stanowisk IGO zwierząt oraz ewentualnych działaniach zaradczych i sformalizowanie tej współpracy w drodze zawarcia porozumienia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 30 sierpnia 2024 r.

Kontrolerzy:

Justyna Halberda-Wilk
specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie

Aleksander Podsiadło
specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

p.o. Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie

z up.

Mariusz Gorczyca
p.o. Wicedyrektor
/podpisano elektronicznie/